

บทบาทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ประเทศไทย (TFEX) กับความมั่นคง ภาคอุตสาหกรรมเกษตร

รู้ราคา
รู้ขนาด
ลดความเสี่ยง

รายงานการพิจารณาศึกษา
คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา
มีนาคม 2567

คำนำ

คณะอนุกรรมการตลาดทุนและธุรกิจประกันภัยได้จัดทำเอกสารเกี่ยวกับตลาดทุนและธุรกิจประกันภัย เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในแวดวงสมาชิกรัฐสภา ในขณะเดียวกันได้หยิบยกประเด็นและได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเสนอต่อรัฐบาลเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่จะช่วยพัฒนา เสริมสร้างความเข้มแข็งของตลาดทุนและธุรกิจประกันภัยของไทยและเป็นกำลังสำคัญในการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวพ้นจากประเทศรายได้ปานกลาง

ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือ Future Exchange เป็นส่วนหนึ่งในบทบาทของตลาดทุนที่หลายท่านอาจจะไม่คุ้นเคย แต่สำหรับผู้ประกอบธุรกิจแล้ว ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า มีความสำคัญอย่างมากในการช่วยลดความเสี่ยงจากการผันผวนของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ในขบวนการผลิต เช่น น้ำมัน และ ทองคำ (CME, NYMEX สหรัฐ) ข้าวโพด (CBOT ชิคาโก สหรัฐ, DCE ต้าเหลียน จีน) ถั่วเหลือง (CBOT ชิคาโก สหรัฐ, DCE ต้าเหลียน จีน) และยางพารา (SHFE เซี่ยงไฮ้ OSE โอซากา ญี่ปุ่น SICOM สิงคโปร์) หรืออัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ สำหรับธุรกิจที่มีการค้าขายระหว่างประเทศ

“ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า” ของประเทศไทย หรือ TFEX (Thailand Future Exchange) เป็นตลาดที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการซื้อขายสัญญาล่วงหน้าที่อ้างอิงกับสินทรัพย์หลายประเภท เช่น ดัชนีราคาหลักทรัพย์ ทองคำ โลหะมีค่า อัตราแลกเปลี่ยน และสินค้าเกษตร เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีสัญญาซื้อขายล่วงหน้าอย่างแพร่หลายวันขึ้น 3 ที่มีการซื้อขาย ใน TFEX ทั้งนี้ TFEX อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และการกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

โดยที่ประเทศไทยมีรากฐานมาจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นเวลานาน ภาคเกษตรกรรมจึงเป็นภาคส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยรัฐบาลได้วางยุทธศาสตร์เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในทุกด้านให้มีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยมุ่งส่งเสริมการเกษตรเพื่อสร้างรายได้ภาคการเกษตรและ อุตสาหกรรมการเกษตร คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง จึงมีความเห็นว่า TFEX สามารถมีบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในภาคอุตสาหกรรมเกษตรโดยภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ TFEX มีบทบาทการเป็นตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าอย่างและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องจากประเทศไทย เป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกสินค้าอย่างและผลิตภัณฑ์ภายในอันดับต้น ๆ ของโลก และยังเป็นผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ภายในอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อการส่งออกด้วยเช่นกัน การส่งเสริมความสามารถและบทบาทให้ TFEX

ค

ในเรื่องดังกล่าวจะช่วยทำให้สินค้าใน TFEX สามารถช่วยสนับสนุนเกษตรกรในการใช้กลไกราคาสินค้าเกษตรในตลาดล่วงหน้ามาเป็นเครื่องมือในการวางแผนการผลิต และลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาของตลาดในประเทศและตลาดโลก และสร้างความเข้มแข็งให้แก่อุตสาหกรรมยางของไทย และยังสามารถพัฒนาต่อยอดต่อไปยังสินค้าเกษตร อื่นๆ ที่ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกที่สำคัญ รวมถึงผลิตภัณฑ์ใหม่ที่กำลังเริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในเวทีการค้าระหว่างประเทศ เช่น คาร์บอนเครดิต เป็นต้น TFEX จึงเป็นกลไกนำไปสู่คำกล่าวที่ว่า “รู้ราคา รู้อนาคต ลดความเสี่ยง”

คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา จึงได้จัดทำการศึกษาและหวังว่าการจัดทำรายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และเพิ่มศักยภาพของอุตสาหกรรมการเกษตร ตลอดจนบทบาทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งมากพอที่จะขยายศักยภาพไปยังภูมิภาคเอเชียต่อไป

คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา

มีนาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ช
บทสรุป (Executive Summary)	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของภาคการเกษตร	1
1.2 ปัญหาและอุปสรรค	4
1.3 เหตุผลความจำเป็น	8
1.4 ขอบเขตการศึกษา	11
1.5 วิธีการศึกษา	11
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	12
บทที่ 2 พัฒนาการของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า	13
   สินค้าเกษตร	
2.1 บทบาทของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า	13
2.2 การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า	15
ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของโลก	
2.3 ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย	20
2.4 ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของไทย	22

	หน้า
2.5 การรวบรวมกิจการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า	26
2.6 ปัญหาและอุปสรรคของตลาดสินค้าเกษตร ล่วงหน้าของไทย	29
บทที่ 3 การวิเคราะห์ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า กับภาคการเกษตร : กรณีศึกษา	31
3.1 สินค้ายางพาราล่วงหน้าใน TFEX	31
3.2 สินค้าเกษตรอื่น ๆ	36
3.2.1 น้ำตาล	36
3.2.2 ข้าว	39
3.2.3 คาร์บอนเครดิต	42
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	47
4.1 สินค้ายางพารา	48
4.2 สินค้าอื่นๆ	53
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	57
ภาคผนวก ก รายงานคณะกรรมการมาธิการ	59
ภาคผนวก ข รายงานคณะอนุกรรมการมาธิการและที่ปรึกษา	61

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
ภาพที่ 1	มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย	2
ภาพที่ 2	สัดส่วนจำนวนประชากร จำนวนแรงงาน ภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ปี 2566	3
ภาพที่ 3	ตัวอย่างโครงสร้างของอุตสาหกรรมยางพาราไทย	5
ภาพที่ 4	กลไกการกำหนดราคาซื้อขายสินค้าเกษตร ของไทย	7
ภาพที่ 5	ความสัมพันธ์ของตลาด Spot กับ Future	15
ภาพที่ 6	การซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตลาดโลก (ณ 31 ธันวาคม 2566)	17
ภาพที่ 7	ลักษณะของสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่สำคัญ (ณ 31 ธันวาคม 2566)	18
ภาพที่ 8	พัฒนาการของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ในประเทศไทย	27
ภาพที่ 9	ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) (TFEX)	28
ภาพที่ 10	ลักษณะของตลาดยางพาราล่วงหน้า (ณ 31 ธันวาคม 2566)	32
ภาพที่ 11	การพัฒนา TFEX Rubber Futures ที่ผ่านมา	34
ภาพที่ 12	ลักษณะสัญญา Rice Futures	40

บทสรุป

(Executive Summary)

ราคาซื้อขายสินค้าเกษตรได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัย ที่ส่วนใหญ่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเกษตรกรและผู้ผลิต ตลาดโลก จึงได้มีการพัฒนากลไกการซื้อขาย เพื่อให้มีเครื่องมือบริหารความเสี่ยง จากความไม่แน่นอนของราคา ที่เรียกว่า “สัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้า” หรือ Agricultural Futures โดยเมื่อมีผู้ร่วมในตลาดสินค้าเกษตร ล่วงหน้าที่หลากหลาย และมีปริมาณการซื้อขายจำนวนมาก ก็จะทำให้ ผู้เกี่ยวข้องในสินค้าเกษตรเกิดความเชื่อถือในราคาซื้อขายสินค้าเกษตร ล่วงหน้าและเป็นสาเหตุให้ราคาซื้อขายสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้า (Agricultural Futures Price) ถูกนำมาเป็นราคาอ้างอิง (Reference Price) สำหรับการซื้อขายสินค้าเกษตรในตลาดซื้อขายสินค้าจริง (Spot Market)

คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา โดยคณะอนุกรรมการด้านตลาดทุนและธุรกิจประกัน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Futures Exchange) ซึ่งเป็นทางเลือกความมั่นคงของภาคการเกษตรไทย โดยใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนการผลิต ลดความเสี่ยงจากอุปสงค์และอุปทาน ของสินค้าเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและผู้ประกอบการ **“รู้ราคา รู้อนาคต ลดความเสี่ยง”**

ญ

การศึกษา เรื่อง บทบาทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเทศไทย (TFEX) กับความมั่นคงภาคอุตสาหกรรมการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อนำ TFEX มาเป็นกลไกหรือเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงด้านการเกษตรของไทย และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้แก่เกษตรกร โดยเน้นสินค้ายางพาราเป็นต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางในการขยายไปยังสินค้าเกษตรอื่น ๆ ซึ่งอาจรวมถึงคาร์บอนเครดิตที่มีความสำคัญมากขึ้นในอนาคตเพื่อรองรับข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) ในการศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) และบริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (Thailand Futures Exchange : TFEX) รวมถึงการประชุมวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ

ผลการศึกษาพบว่า การซื้อขายยางพาราล่วงหน้า (Rubber Futures) ใน TFEX ยังมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน เช่น (1) จำนวนผู้ร่วมตลาดที่เข้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจำกัดและขาดผู้ซื้อในประเทศเนื่องด้วยโครงสร้างสินค้าเกษตรของไทย ส่วนใหญ่มีแต่ผู้ผลิตซึ่งเป็นผู้ขาย ในขณะที่ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อมีจำนวนจำกัด (2) ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร เช่น โรงงานแปรรูป หรือผู้ส่งออกสินค้าเกษตร

(กลุ่มผู้ลงทุนภายในประเทศ) เป็นต้น ไม่เข้าร่วมตลาดเนื่องจากคั้งชินกับการซื้อขายโดยตรงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรง (Over-The-Counter: OTC) (3) ข้อจำกัดด้านนโยบายการซื้อขายสินค้าเกษตรของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 (4) ขาดการส่งเสริมหรือสนับสนุนด้านนโยบายการลงทุนในสินค้าเกษตรจากภาครัฐ เช่น ขาดการส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเข้าซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง ขาดการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในการเข้าซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ขาดการส่งเสริมหรือสนับสนุนเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจกลไกการซื้อขายและการใช้ประโยชน์จากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า (5) ตัวกลางผู้ให้บริการมีจำนวนจำกัด เนื่องจากโบรกเกอร์ใน TFEX ส่วนใหญ่ขาดความชำนาญในสินค้าเกษตร

ดังนั้นเพื่อเพิ่มศักยภาพของ TFEX ให้มีบทบาทในการสร้างความมั่นคงด้านการเกษตรให้แก่ประเทศไทย โดยการเพิ่มทางเลือกให้เกษตรกร ในการใช้ราคาล่วงหน้าในตลาดของ TFEX มาอ้างอิงเป็นเครื่องมือในการวางแผนการผลิต ลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาของตลาดในประเทศและตลาดโลก โดยที่ประเทศไทยเป็นผู้ที่ผลิตและใช้อย่างพาราที่สำคัญลำดับต้นของโลก คณะกรรมการการเศรษฐกิจการเงิน และการคลัง วุฒิสภา โดยคณะอนุกรรมการด้านตลาดทุน

และธุรกิจประกันภัย จึงเห็นควรพิจารณาสนับสนุนผลักดันให้ TFEX เป็นศูนย์กลางของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าผลิตภัณฑ์ยางของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพที่จะเติบโตสามารถแข่งขันได้กับตลาดในเอเชีย เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อเป็นโครงการนำร่องเพื่อเป็นตลาดต้นแบบในการพัฒนาไปถึงสินค้าเกษตรอื่น ๆ ต่อไป โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จ ดังนี้

(1) การเพิ่มจำนวนผู้ร่วมตลาดผลิตภัณฑ์ยางพารา โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น ส่งเสริมหน่วยงานภาครัฐ เช่น การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร เป็นต้น เข้าซื้อขายผลิตภัณฑ์ยางพาราใน TFEX มากขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงด้านราคาทดแทนนโยบายการแทรกแซงราคายางและผลิตภัณฑ์ยางโดยตรงการสนับสนุนด้านสิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการภายในประเทศให้เกิดแรงจูงใจเพื่อเข้าร่วมซื้อขายใน TFEX การลดอุปสรรคการเข้าซื้อขายสินค้าเกษตรของผู้ลงทุนต่างประเทศ โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 และอนุญาตให้ผู้ลงทุนต่างประเทศสามารถใช้สินค้าใน TFEX เพื่อบริหารความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งเกิดจากการเข้ามาซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าใน TFEX นอกจากนี้ จะต้องมีการพัฒนาราคาอ้างอิงของสินค้าเกษตรให้เป็น

ที่ยอมรับและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยนำราคาค้างกล่าวไปใช้ในการประกอบธุรกิจ การพัฒนาคลังสินค้าสาธารณะ ให้สามารถขยายรูปแบบการให้บริการ เช่น ออกใบรับของคลังสินค้า/ใบประทวน ในรูปแบบ Electronic ส่งเสริมการพัฒนาค้างสินค้าของหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การคลังสินค้า (อคส.) องค์การตลาดเพื่อการเกษตร (อ.ต.ก.) หรือคลังสินค้าของ กยท. เป็นต้น ให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรม

(2) การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการใช้ประโยชน์จากสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้าใน TFEX โดยการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจการใช้ประโยชน์จากสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้า ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดเกษตรกร เช่น ธ.ก.ส. และเกษตรจังหวัด เข้าอบรมพัฒนาความรู้ในกลไกการซื้อขายและประโยชน์ของสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้าแก่เกษตรกร สหกรณ์เกษตรกร

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของภาคการเกษตร

จากรายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2566 และแนวโน้มปี 2567 ของกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรระบุว่า ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2566 ขยายตัวร้อยละ 0.3 เมื่อเทียบกับปี 2565 จากราคาสินค้าเกษตรหลายชนิดในช่วงปีที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ดี จูงใจให้เกษตรกรเพิ่มปริมาณและประสิทธิภาพการผลิตมากขึ้น และแนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรในปี 2567 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.7-1.7

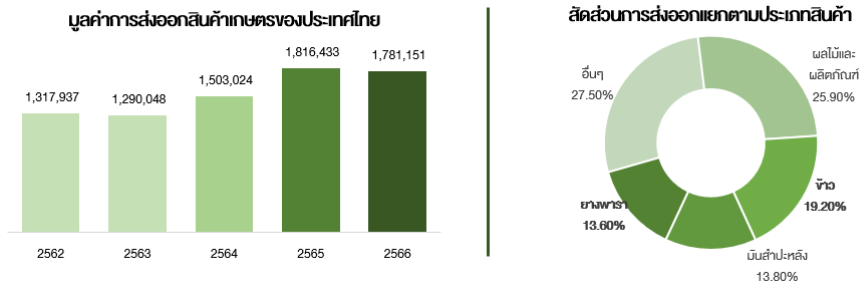
การขยายตัวของภาคการเกษตรของไทยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการขยายพื้นที่การเพาะปลูก ประกอบกับราคาสินค้าเกษตรที่ปรับตัวดีขึ้น จูงใจให้เกษตรกรเพิ่มการผลิต อีกทั้งภาครัฐที่สนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตและบริหารจัดการสินค้าเกษตรให้ออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานในสินค้าเกษตรไทย ทำให้การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จะเห็นว่าอุตสาหกรรมเกษตรมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก ในปี 2566 ไทยส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ คิดเป็นมูลค่า 49,203.1 ล้านบาทหรือร้อยละ 11.5 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด

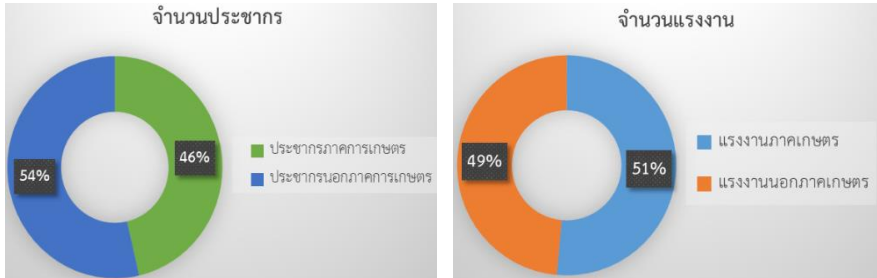
(1.78 ล้านล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 17.3 ของมูลค่าการส่งออกของไทย ซึ่งสัดส่วนการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์หลักเป็นกลุ่มสินค้าผลไม้และผลิตภัณฑ์ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา เป็นต้น (ภาพที่ 1) นอกจากนี้พบว่า ปี 2566 มีจำนวนเกษตรกรมากถึง 30.65 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 46.38 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.85 ต่อปี

ภาพที่ 1 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 2 สัดส่วนจำนวนประชากร จำนวนแรงงานภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร ปี 2566

ที่มา: สำนักงานนโยบายยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์

เนื่องด้วยความสำคัญของการเกษตรที่เป็นหนึ่งในกำลังหลักในการพลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ภาครัฐจึงได้บรรจุแนวทางและเป้าหมายการพัฒนาภาคการเกษตรไว้เป็นหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งได้กำหนดหมุดหมายการพัฒนาประเทศจำนวน 13 หมุดหมาย โดยหมุดหมายที่ 1 คือ “ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง” โดยมีเป้าหมาย 1) เพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป 2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการภาคเกษตร และ 3) เพิ่มศักยภาพและบทบาทของผู้ประกอบการเกษตร

1.2 ปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษาโครงสร้างของอุตสาหกรรมเกษตรไทยพบว่า อุตสาหกรรมต้นน้ำอย่างเกษตรกรจะมุ่งเน้นการเพาะปลูก เพื่อเป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรอันดับต้น ๆ ของโลก และผลผลิตสินค้าเกษตรของไทยส่วนใหญ่จะถูกส่งออกไปยังต่างประเทศในลักษณะของวัตถุดิบมากกว่าสินค้าแปรรูปซึ่งขาดการพัฒนาด้านคุณภาพ ด้านการตลาด และการเพิ่มมูลค่า ในขณะที่สินค้าเกษตรส่วนใหญ่มีอายุการใช้งานจำกัด (Perishable Goods) โดยผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นผู้ซื้อจากต่างประเทศ ซึ่งอ้างอิงราคาซื้อขายสินค้าเกษตรในตลาดโลกเป็นหลัก ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถเป็นผู้กำหนดราคาขายสินค้าเกษตรได้ โดยจะเห็นได้จากตัวอย่างโครงสร้างอุตสาหกรรมยางพาราของไทย (ภาพที่ 3) ที่ผู้ผลิต (เกษตรกรชาวสวน) จะขายผลผลิตทั้งหมดให้แก่กลุ่มอุตสาหกรรมกลางน้ำ (โรงงานแปรรูป) เพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยางพาราขั้นต้น เช่น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง น้ำยางข้น เป็นต้น ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมปลายน้ำในการแปรรูปเป็นสินค้าในอุตสาหกรรมปลายน้ำ แต่ในประเทศไทย ยังมีกลุ่มอุตสาหกรรมปลายน้ำอยู่อย่างจำกัด ทำให้มีความต้องการใช้งานผลิตภัณฑ์ยางพาราขั้นต้นภายในประเทศเพียง ร้อยละ 20 และผลผลิตกว่าร้อยละ 80 จะถูกส่งออกไปยังกลุ่มประเทศที่มีอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง

เช่น ยางล้อ รถยนต์ ถู่มือยาง ส่งผลให้ราคาซื้อขายยางพาราผันแปรตามภาวะเศรษฐกิจโลก รวมถึงราคาจะถูกกำหนดโดยประเทศผู้ซื้อเป็นหลัก

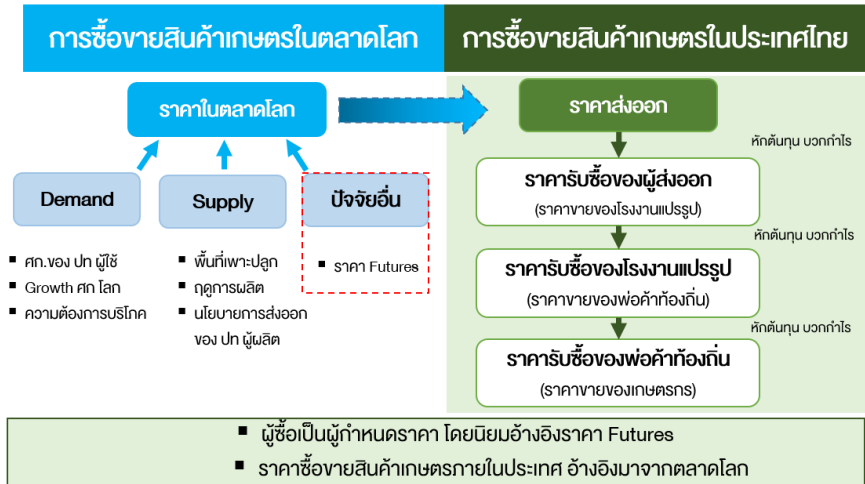
ภาพที่ 3 ตัวอย่างโครงสร้างของอุตสาหกรรมยางพาราไทย

การพัฒนาสินค้าเกษตรของไทยที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐบาลต่างส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้แก่เกษตรกร ผ่านการขยายพื้นที่เพาะปลูก การพัฒนาปัจจัยการผลิตให้มีคุณภาพ การให้ความรู้และนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการผลิต ซึ่งเป็นการพัฒนาตามเป้าหมายที่ 2 และ 3 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่อย่างไรก็ดี สำหรับเป้าหมายที่ 1 ในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ เกษตรกรยังไม่สามารถก้าวข้าม “ผลิตมากแต่สร้าง

รายได้้น้อย” เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ขั้นต้น จะถูกกำหนดจากราคาซื้อขายสินค้าเกษตรในตลาดโลก (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 กลไกการกำหนดราคาซื้อขายสินค้าเกษตรของไทย

ที่มา: บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

ราคาซื้อขายสินค้าเกษตรโลก ถูกกำหนดโดยปัจจัยด้านอุปสงค์ อาทิ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจของประเทศผู้นำเข้า ความต้องการบริโภคสินค้าเกษตร และปัจจัยด้านอุปทาน อาทิ พื้นที่เพาะปลูก ฤดูกาลผลิต สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ นโยบายการส่งออกของประเทศผู้ผลิต รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ราคาซื้อขายสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้า (Agricultural Futures Price) ที่สะท้อนมุมมองด้านอุปสงค์และอุปทานในอนาคต ทั้งนี้ ราคาซื้อขายในตลาดโลก

จะสะท้อนมายังราคาส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย ซึ่งราคาส่งออกดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดราคาซื้อขายสินค้าภายในประเทศอีกทอดหนึ่ง กล่าวคือ ผู้ส่งออกจะนำราคาซื้อขายในตลาดโลกมากำหนดราคารับซื้อจากโรงงาน สำหรับโรงงานแปรรูปที่หาวัตถุดิบจากพ่อค้าท้องถิ่น เพื่อนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรก็จะกำหนดราคารับซื้อจากราคาที่จะขายได้หักด้วยต้นทุนและบวกด้วยกำไร สุดท้ายพ่อค้าท้องถิ่นก็จะนำมากำหนดราคารับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรอีกทอดหนึ่ง

ด้วยลักษณะตลาดสินค้าเกษตรที่คุณภาพสินค้าที่ใช้เป็นวัตถุดิบไม่มีความแตกต่างกันในเชิงคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญและมีอายุการใช้งานจำกัด มีผู้ผลิต (เกษตรกรหรือผู้ขาย) จำนวนมาก ในขณะที่ผู้บริโภค (ผู้ซื้อ) มีจำนวนจำกัด ทำให้โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ขายไม่สามารถเป็นผู้กำหนดราคาขายได้ ประกอบกับราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนตามปัจจัยอุปสงค์และอุปทานดังที่กล่าวข้างต้นจึงนับเป็นความเสี่ยงด้านราคาที่ไม่สามารถควบคุมได้ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จะช่วยสร้างเสถียรภาพด้านราคาของสินค้าเกษตรได้ ซึ่งการปรับในเชิงโครงสร้างให้มีผู้ใช้งานในประเทศมากขึ้น เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการ

แต่ใช้ระยะเวลาเวลานาน ดังนั้น ในระยะสั้น การบริหารความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคาขายสินค้าเกษตรจึงเป็นสิ่งสำคัญ

จากการศึกษาปัจจัยในการกำหนดราคาสินค้าเกษตรดังกล่าว จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเกษตรกรและผู้ผลิต ดังนั้น เพื่อให้มีเครื่องมือบริหารความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคา ตลาดโลกจึงได้มีการพัฒนากลไกการซื้อขายที่เรียกว่า “ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า” หรือ Agricultural Futures Exchange โดยเมื่อมีผู้ร่วมในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่หลากหลาย และมีปริมาณการซื้อขายจำนวนมาก ก็จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องในสินค้าเกษตรเกิดความเชื่อถือในราคาที่ซื้อขายกันในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ดังจะเห็นได้ว่าราคาซื้อขายสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้า (Agricultural Futures Price) จึงถูกนำไปเป็นราคาอ้างอิง (Reference Price) สำหรับการซื้อขายสินค้าเกษตรในตลาดซื้อขายสินค้าจริง (Spot Market)

1.3 เหตุผลความจำเป็น

ภาคการเกษตรนับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีส่วนสำคัญในการพลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้าและเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน ซึ่งภาคการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่ออนาคตของประเทศไม่ต่างไปจากภาคเศรษฐกิจอื่นของประเทศ ซึ่งจะเห็นได้จากสัดส่วนแรงงาน

ภาคการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนแรงงานทั้งประเทศ นอกจากนี้ ภาคการเกษตรเป็นแหล่งวัตถุดิบหรือต้นน้ำของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั้งเป็นแหล่งผลิตอาหารเลี้ยงประชากรในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เฉลี่ยอยู่ที่ 1.39 ล้านล้านบาทต่อปี และมีดุลการค้าเกินดุลเฉลี่ย 8.6 แสนล้านบาทต่อปี นอกจากนี้ ภาคการเกษตรยังเป็นทางรอด ช่วยรองรับและโอบอุ้มเศรษฐกิจไทยในวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ถูกเลิกจ้างจากภาคเศรษฐกิจอื่น ช่วยบรรเทาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในช่วงที่ประเทศประสบปัญหาไม่ว่าจะเป็นวิกฤตต้มยำกุ้งในปี 2540 หรือการแพร่ระบาดของโควิด-19¹ ในปี 2562

สำหรับประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่อยู่ในภาคการเกษตร โดยเกษตรกรและผู้ประกอบการภาคการเกษตรส่วนใหญ่มีความสามารถในการแบกรับความผันผวนของราคาได้ค่อนข้างต่ำ ซึ่งเมื่อราคาสินค้าตกต่ำมักจะเรียกร้องให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือ

¹ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, “เอกสารข่าว ข่าวที่ 130/2565 วันที่ 15 ธันวาคม 2565 เรื่อง รัฐมนตรีเกษตรฯ เปิดงาน Year End สศก”, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2567, <https://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดภาวะเศรษฐกิจการเกษตร /40426/TH-TH>.

ในปี 2547 ประเทศไทยได้จัดให้มีการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าภายใต้ พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (The Agricultural Futures Exchange of Thailand : AFET หรือ ตสล.) ที่อ้างอิงเฉพาะสินค้าเกษตร โดยมีปริมาณการซื้อขายไม่มากนัก เมื่อเทียบกับตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในต่างประเทศ สินค้าหลัก ได้แก่ ยางพาราและข้าว ในกรณีข้าวปริมาณการซื้อขายข้าวดังกล่าวเกิดจากนโยบายภาครัฐการประมูลข้าวในสต็อกรัฐบาล ต่อมาในปี 2559 AFET ยุบเลิกและโอนย้ายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเข้ามาซื้อขายในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) (Thailand Futures Exchange : TFEX) ซึ่งในปัจจุบันเหลือเพียงสินค้าเดียวคือยางพารา (ยางแผ่นรมควันชั้น 3) ทั้งนี้ หากมีการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐที่เหมาะสมและภาครัฐมีความอดทนกับการพัฒนาที่เป็นขั้นเป็นตอน ในระยะเวลาหลายปี จะสามารถทำให้ไทยมีตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่ประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรไทยและประกอบการในภาคเกษตรไทยได้ ดังนั้น คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา โดยคณะอนุกรรมการด้านตลาดทุนและธุรกิจ ประกัน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) ซึ่งเป็นทางเลือกความมั่นคงของภาคการเกษตรไทย โดยใช้เป็น

เครื่องมือในการวางแผนการผลิต ลดความเสี่ยงจากอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและผู้ประกอบการ **“รู้ราคา รู้อนาคต ลดความเสี่ยง”**

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษา เรื่อง บทบาทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเทศไทย (TFEX) ทางเลือกความมั่นคงภาคการเกษตรไทยมุ่งเน้นพิจารณาเพื่อนำตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) (TFEX) มาเป็นกลไกหรือเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงด้านการเกษตรของไทย และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้แก่เกษตรกร โดยเน้นสินค้าอย่างพารา จากนั้นจึงขยายไปยังสินค้าเกษตรอื่น ๆ และสินค้าอื่นๆ รวมถึงคาร์บอนเครดิต เป็นต้น

1.5 วิธีการศึกษา

การจัดทำรายงานการศึกษา เรื่อง บทบาทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเทศไทย (TFEX) ทางเลือกความมั่นคงภาคการเกษตรไทยเป็นการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) และบริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้ ยังได้จัดประชุมวิชาการ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นโยบายและแนวทางการสนับสนุนให้ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (TFEX) สามารถเป็นกลไก และเครื่องมือสำคัญของเกษตรกรและผู้ประกอบการไทยในการบริหาร ความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร ตามแนวคิด “รู้ราคา รู้อนาคต ลดความเสี่ยง” ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรไทยมีข้อมูลด้านราคา เพียงพอในการวางแผนการผลิต สมองความต้องการของตลาดสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร และสามารถวางแผนในการทำธุรกิจ การเกษตรอย่างยั่งยืน ลดการพึ่งพาการช่วยเหลือและการแทรกแซง ตลาดของภาครัฐในระยะยาวได้

บทที่ 2

พัฒนาการตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตร

2.1 บทบาทของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

สัญญาซื้อขายล่วงหน้า คือ การทำธุรกรรมซื้อขายสินค้ากันในอนาคต โดยทำการกำหนดราคาซื้อขาย เงื่อนไข รวมถึงวันหมดอายุสัญญาหรือวันที่ส่งมอบสินค้าไว้ล่วงหน้า ตั้งแต่วันที่ตกลงซื้อขายสัญญากัน การตกลงราคาซื้อขายไว้ล่วงหน้า นั้น เป็นกลไกที่ช่วยให้ผู้ที่เข้ามาใช้งานสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สามารถบริหารความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคาในอนาคตที่มักจะเปลี่ยนแปลงไปตามอุปสงค์และอุปทานของสินค้านั้น ๆ

ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าทั่วโลกจัดให้มีการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่อ้างอิงกับราคาหรือดัชนีราคาของสินค้า หรือสินทรัพย์ทางการเงินต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวม เช่น ดัชนีราคาหลักทรัพย์ อัตราดอกเบี้ย พันธบัตร อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ น้ำมัน ทองคำ รวมถึงสินค้าเกษตรเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงดังกล่าว ซึ่งนอกจากผู้ที่เข้ามาใช้งานเพื่อบริหารความเสี่ยงแล้วนั้นยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการสร้างผลตอบแทนจากการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าอ้างอิงต่าง ๆ เข้ามาใช้

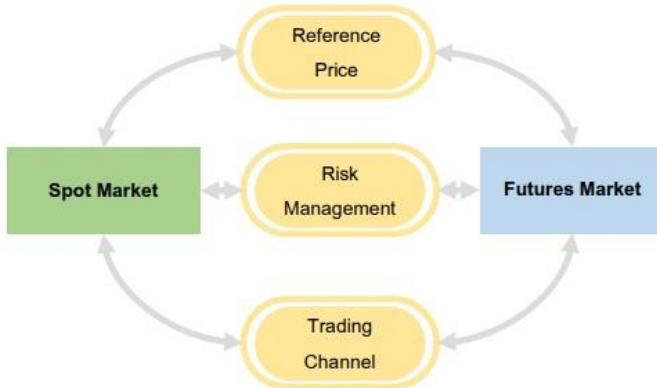
งานอีกด้วยในภาพรวมแล้ว ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

(1) เครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง (Hedging Tool) : สำหรับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในสินทรัพย์อ้างอิงดังกล่าว สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงโดยเฉพาะด้านราคาในการดำเนินธุรกิจได้อย่างคล่องตัว จำกัดปัจจัยความเสี่ยงภายใน เช่น ใช้ควบคุมราคาต้นทุนสินค้าทั้งด้านต้นทุนราคาวัตถุดิบ ต้นทุนด้านการผลิต กำหนดราคาขายรวมถึงสามารถลดปัจจัยความเสี่ยงต่าง ๆ ภายนอก เช่น กำหนดราคาอัตราแลกเปลี่ยนไว้ล่วงหน้า เป็นต้น

(2) แหล่งอ้างอิงราคา (Reference Price): สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนสามารถใช้กลไกการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นแนวทางการกำหนดราคาในการซื้อขายสินทรัพย์อ้างอิง (Indicator) ในตลาดซื้อขายที่มีการส่งมอบรับมอบจริง (Spot Market) หรือสร้างเสถียรภาพด้านราคาให้แก่สินทรัพย์อ้างอิงนั้น ๆ

(3) ช่องทางในการลงทุน (Investment Tool): สำหรับผู้ลงทุนในตลาดทุนใช้เป็นแหล่งลงทุนทางการเงิน สามารถซื้อขายเพื่อการทำกำไรจากการเปลี่ยนแปลงของราคา หรือจากทิศทางการขึ้นลงของราคาสินทรัพย์อ้างอิง

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของตลาด Spot กับ Future

ที่มา: บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

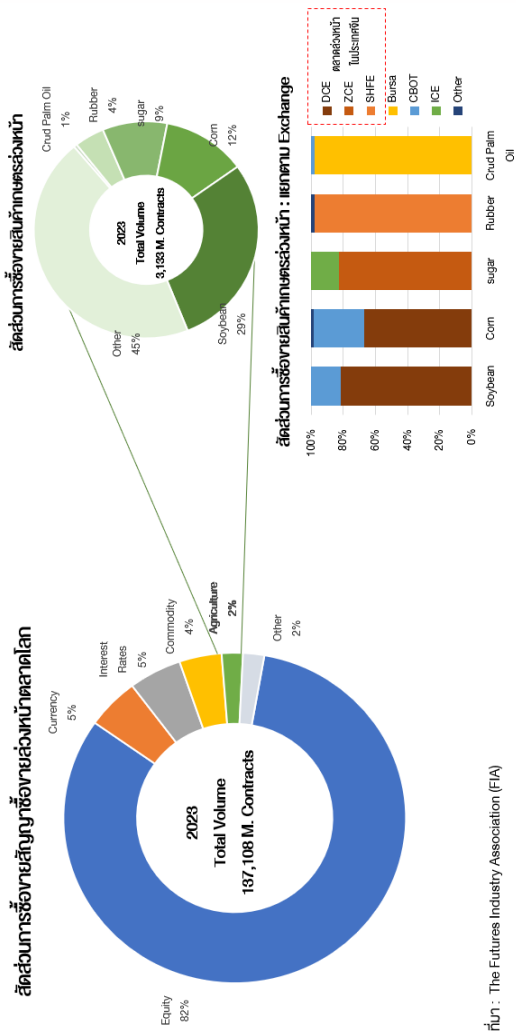
2.2 การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของโลก

ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า จะแบ่งสินทรัพย์อ้างอิงได้ 2 กลุ่ม คือ สินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Product) ได้แก่ ดัชนีหุ้น (Equity Index) สกุลเงินตราต่างประเทศ (Currency) อัตราดอกเบี้ย (Interest rates) และ สินทรัพย์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่สินทรัพย์ทางการเงิน (Non-Financial Product) เช่น สินค้าเกษตร (Agriculture) โลหะมีค่า (Precious Metals) พลังงาน (Energy) โดยมีสัดส่วนการซื้อขายของสินทรัพย์ประเภทดัชนีหุ้น (Equity Index) มากกว่าร้อยละ 80 ของปริมาณการซื้อขายรวม นอกจากนี้ พบว่าการซื้อขายสัญญา

ซื้อขายล่วงหน้าที่อ้างอิง Agriculture ส่วนใหญ่อยู่ในภูมิภาค Asia-Pacific โดยมีลักษณะของตลาด (Characteristics) ที่มีผู้ร่วมตลาดที่หลากหลาย การซื้อขายสินค้าอ้างอิงในตลาดซื้อขายจริง (Spot Market) มีขนาดใหญ่และเข้มแข็ง (ภาพที่ 6 และภาพที่ 7)

ภาพที่ 6 การซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตลาดโลก (ณ 31 ธันวาคม 2566)

* DCE = Dalian Commodity Exchange, ZCE = Zhengzhou Commodity Exchange, SHFE = Shanghai Future Exchange

ภาพที่ 7 ลักษณะของสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่สำคัญ (ณ 31 ธันวาคม 2566)

สินค้าอ้างอิง	Soybean	Corn	Sugar	Rubber	Card Palm Oil
ค่าส่วนน้ำหนัก	21.78%	27.89%	14.55%	22.56%	34.71%
ตลาดล่วงหน้าหลัก	DCE	DCE	ZCE	SHFE	BURSA
เริ่มทำการซื้อขาย	CBOT	CBOT	ICE	SHFE	BURSA
ในปี 2023 (สัญญา)	735,981,151	252,183,564	236,547,066	135,032,016	14,844,701
	<ul style="list-style-type: none"> เป็นตลาดเปิด ภายในประเทศ / Local Investor กว่า 2.07 ล้านราย , Warehouse จากทั้งในและ ต่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> เป็นตลาดเปิด ภายในประเทศ / Local Investor กว่า 2.07 ล้านราย , Warehouse จากทั้งในและ ต่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> เป็นตลาดเปิด ภายในประเทศ / Local Investor กว่า 2 ล้านราย , Warehouse กว่า 630 แห่ง 	<ul style="list-style-type: none"> เป็นตลาดเปิด ภายในประเทศ / Local Investor มากกว่า 2 ล้านราย 	<ul style="list-style-type: none"> ได้รับความเชื่อถือและ ภายในประเทศ / Local Investor กว่า 2 ล้านราย สัดส่วนการซื้อของ นอก : ภายใน : ค่าชาติ = 16:41:43
Characteristics	<p>การซื้อขายสินค้าอ้างอิงในตลาดซื้อขายจริง (Spot Market) มีบทบาทสูงและนับพัน อาทิ เป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าอ้างอิง เป็นผู้ผลิต/ผู้ส่งออก หรือผู้บริโภคนำเข้า รายใหญ่ของโลก</p> <ul style="list-style-type: none"> จีน เป็นผู้นำทั่วโลก หรือจีน เป็นผู้ผลิตและ ส่งออก สหรัฐฯ เป็นผู้ผลิตและ ส่งออก อินเดีย 1 ของโลก อียิปต์ 1 ของโลก บราซิล 1 ของโลก ไทย 1 ของโลก 				
อื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านราคาจำนวนมาก สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก โครงการมีขนาดใหญ่นับพันล้านดอลลาร์ 				

หมายเหตุ : สำหรับตลาดล่วงหน้าแต่ละแห่งของประเทศจีน แม้จำกัดเฉพาะผู้ลงทุนในประเทศ แต่จำนวนผู้ลงทุน Active มากกว่า 2 ล้านราย กระจายอยู่ในหลายเขตหลักทรัพย์ (ที่มา : website ของ SHFE, DCE และ ZCE)

* DCE = Dalian Commodity Exchange, ZCE = Zhengzhou Commodity Exchange, SHFE = Shanghai Future Exchange, Bursa = Malaysia Equity Market, CBOT= Chicago Board of Trade, ICE = Intercontinental Exchange

จากการศึกษาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่อ้างอิง Agriculture หรือสินค้าเกษตรล่วงหน้า พบว่าส่วนใหญ่มีลักษณะสัญญาที่มีการรับมอบ/ส่งมอบสินค้าจริงเมื่อถึงกำหนด (Physical Delivery) เพราะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือแก่ผู้เข้าร่วมตลาดที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง สร้างความเชื่อมั่นว่าราคาที่ซื้อขายในตลาดล่วงหน้า (Futures) เป็นราคาที่แท้จริงและสามารถใช้ในการดำเนินธุรกิจได้ เนื่องจากหากเข้าซื้อขายและถือสัญญาจนครบอายุสัญญา จะต้องมีการรับมอบ/ส่งมอบสินค้าจริงเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ในด้านปฏิบัติแล้วนั้น ปริมาณการรับมอบ/ส่งมอบผ่านตลาดล่วงหน้ามีปริมาณน้อย คิดเป็นร้อยละ 1 ของปริมาณการซื้อขายทั้งหมด เนื่องจากผู้ร่วมตลาดจะเน้นเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงด้านราคา ในขณะที่กิจกรรมซื้อขายสินค้าเกษตรจะดำเนินการกับคู่ค้าตามสภาพปกติของการทำธุรกิจ ทั้งนี้ ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่ประสบความสำเร็จจะมีผู้ร่วมตลาดที่หลากหลายทั้งฝั่งผู้ประกอบการ (ผู้ผลิตและผู้ใช้งาน) และผู้ลงทุน และมีปริมาณการซื้อขายจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องในสินค้าเกษตรเกิดความเชื่อมั่นในราคาซื้อขายในตลาดล่วงหน้าและนำราคาดังกล่าวมาเป็นราคาอ้างอิงสำหรับการซื้อขายสินค้าเกษตรในตลาดซื้อขายสินค้าจริง (Spot Market) เช่น ราคาถั่วเหลืองล่วงหน้า หรือราคาข้าวโพดล่วงหน้าในตลาด Chicago Board Of Trade CBOT) ที่ผู้ประกอบการไทย

(สมาคมพ่อค้าข้าวโพดและพืชพันธุ์ไทย) ใช้อ้างอิงสำหรับประกาศราคาซื้อขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ของสมาคมฯ เป็นต้น

2.3 ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (The Agricultural Futures Exchange of Thailand: AFET หรือ ตสส.)

ในปี 2542 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 ขึ้นมาบังคับใช้ ด้วยเหตุเพราะก่อนหน้านี้ราคาสินค้าเกษตรขาดเสถียรภาพก่อให้เกิดปัญหาความเสี่ยงแก่เกษตรกร ผู้ประกอบการโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร และผู้ส่งออก ประกอบกับตลาดสินค้าเกษตรที่มีอยู่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรในระยะยาว และเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกร ผู้ประกอบการโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร และผู้ส่งออกสามารถเข้าไปทำการซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรในตลาดที่มีกฎและหลักเกณฑ์การซื้อขายล่วงหน้าที่แน่นอน รวมถึงมีมาตรการในการซื้อขายล่วงหน้าที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนและลูกค้า และมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอันจะช่วยลดความเสี่ยงจากความผันผวน

ของราคาสินค้าเกษตรในอนาคต และสามารถวางแผนการผลิตและการค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้

ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า และมีสำนักหักบัญชี (Clearing House) เป็นหน่วยงานภายในของ AFET ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการหักบัญชี การชำระราคา การปรับฐานะเงินประกัน การส่งมอบรับมอบสินค้าเกษตร การสร้างความเชื่อมั่นและป้องกันการบิดพลิ้วสัญญาให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

AFET ได้เปิดให้ซื้อขายล่วงหน้าวันแรก เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 นับเป็นตลาดล่วงหน้าแห่งแรกของประเทศไทย โดย เปิดซื้อขายเฉพาะสินค้าเกษตรล่วงหน้าเท่านั้น AFET ได้จัดให้มีการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ประเภทแรกคือ ยางแผ่นรมควันชั้น 3 ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมโดยมีปริมาณการซื้อขายมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% และผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

2.4 ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของไทย (Thailand Futures Exchange: TFEX)

ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) (Thailand Futures Exchange: TFEX) เป็นศูนย์กลางในการซื้อขายอนุพันธ์เกี่ยวกับตราสารทุน ตราสารหนี้ และสินค้าโภคภัณฑ์ ภายใต้พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546² โดย สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ซื้อขายใน TFEX อาจเป็นได้ทั้ง สัญญาฟิวเจอร์ส (Futures) หรือสัญญาออปชัน (Options) ซึ่งเป็นตราสารอนุพันธ์ที่ระบุข้อตกลงทำธุรกรรมที่ผู้ขายตราสารอนุพันธ์ให้สิทธิแก่ผู้ถือตราสารในการซื้อหรือขายสินค้าหรือตัวแปรอ้างอิง สัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นเครื่องมือที่เข้ามามีบทบาทในตลาดทุนในฐานะที่เป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงของภาคธุรกิจ³ โดยเมื่อพิจารณาจากลักษณะและคุณสมบัติของการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแล้ว จะเห็นว่ามีประโยชน์หลักอยู่ 2 ประการดังนี้

² สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ตลาดรอง/นายทะเบียนหลักทรัพย์, จากเว็บไซต์ : <https://bit.ly/2Y0Y9j2>

³ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, สารสำคัญพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546, จากเว็บไซต์ : <https://bit.ly/39UPcgu>

2.4.1 ด้านการบริหารความเสี่ยง (risk management)

ในกรณีที่ผู้ลงทุนคาดว่าสินค้าหรือตัวแปรบางอย่างอาจมีการเปลี่ยนแปลงราคาในอนาคต ผู้ลงทุนอาจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพื่อบริหารความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงของราคาปัจจุบันได้ (spot price) ได้ เช่น ผู้ลงทุนซื้อหุ้นตัวหนึ่ง ต่อมาคาดว่าราคาหุ้นดังกล่าวอาจลดลงในอนาคต กรณีนี้ ผู้ลงทุนอาจทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเภทออปชั่นเพื่อการใช้สิทธิขายหุ้นในราคาที่กำหนดไว้ในอนาคต (put option) และเมื่อราคาของหุ้นต่ำกว่าราคาที่กำหนดไว้ในออปชั่น ผู้ลงทุนสามารถใช้สิทธิขายหุ้นนั้นในราคาที่กำหนดในออปชั่นได้ เป็นต้น

2.4.2 ด้านการทำกำไรจากส่วนต่างราคา (speculation)

ผู้ลงทุนสามารถสร้างโอกาสการทำกำไรจากการคาดการณ์ทิศทางของราคาสินทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยการเปิดสถานะ⁴ ในสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่อ้างอิงกับสินค้าหรือตัวแปรได้ และเมื่อราคาสินค้าหรือตัวแปรนั้นสูงขึ้น ผู้ลงทุนก็สามารถปิดสถานะ⁵ เพื่อทำกำไรได้ การซื้อขายสัญญา

⁴ การเปิดสถานะ หมายถึง วิธีการส่งคำสั่งซื้อเข้าไปในตลาด TFEX โดยหากมองว่าราคาของสินค้าหรือตัวแปรอ้างอิงจะปรับตัวสูงขึ้น ผู้ลงทุนก็จะซื้อสถานะซื้อ (open long) หรือมองว่าราคาของสินค้าหรือตัวแปรอ้างอิงจะปรับตัวลดลง ผู้ลงทุนก็จะซื้อสถานะขาย (open short)

⁵ การปิดสถานะ หมายถึง การส่งคำสั่งซื้อที่ตรงกันข้ามกับสถานะที่เปิดไว้ เพื่อล้างสถานะ โดยหากซื้อสถานะซื้อเอาไว้ ผู้ลงทุนก็ต้องซื้อสถานะขายเพื่อล้างสถานะดังกล่าว (close long) แต่หากซื้อสถานะขายเอาไว้ ผู้ลงทุนก็ต้องซื้อสถานะซื้อเพื่อล้างสถานะ (close short) นั้น

ซื้อขายล่วงหน้าผู้ลงทุนใช้เงินทุนเริ่มแรกน้อยกว่าการเข้าไปซื้อสินค้าหรือตราสารที่เป็นสินค้าอ้างอิงโดยตรง ด้วยเงินทุนนั้นใช้เพื่อวางหลักประกันเท่านั้น ไม่ได้ใช้จ่ายชำระค่าสินค้าเต็มจำนวน

นอกจากนี้ สัญญาซื้อขายล่วงหน้ายังเป็นเครื่องมือที่สะท้อนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือตัวแปรที่สัญญานั้นอ้างอิงอยู่ ซึ่งข้อมูลมีการตอบสนองอย่างรวดเร็วและไม่บิดเบือน ทำให้ผู้ลงทุนสามารถรับรู้ข้อมูลได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งราคาของสัญญาซื้อขายล่วงหน้ายังสะท้อนการคาดการณ์ของผู้ที่ซื้อขายโดยรวมที่มีต่อราคาของสินค้าอ้างอิงในอนาคตได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ตลอดจนการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้านั้น ผู้ลงทุนสามารถสร้างสถานการณ์ลงทุนได้เสมือนลงทุนในสินค้าอ้างอิงด้วยเงินเต็มจำนวน ด้วยเงินทุนที่ต่ำกว่า ทำให้ผู้ลงทุนสามารถนำเงินส่วนที่เหลือไปลงทุนในสินทรัพย์ หรือนำไปหาผลประโยชน์ทางอื่นได้หลากหลายมากกว่า

อย่างไรก็ดี สัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์และมีความเสี่ยง โดยผู้ซื้อขายจะต้องมีความเข้าใจในลักษณะผลิตภัณฑ์และกลไกการซื้อขาย และการชำระราคา ดังนั้น ผู้ลงทุนที่เข้าไปซื้อขาย

โดยไม่ได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะและความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์
ก็อาจประสบผลขาดทุนได้อย่างมาก⁶

2.5 การควบรวมกิจการตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า

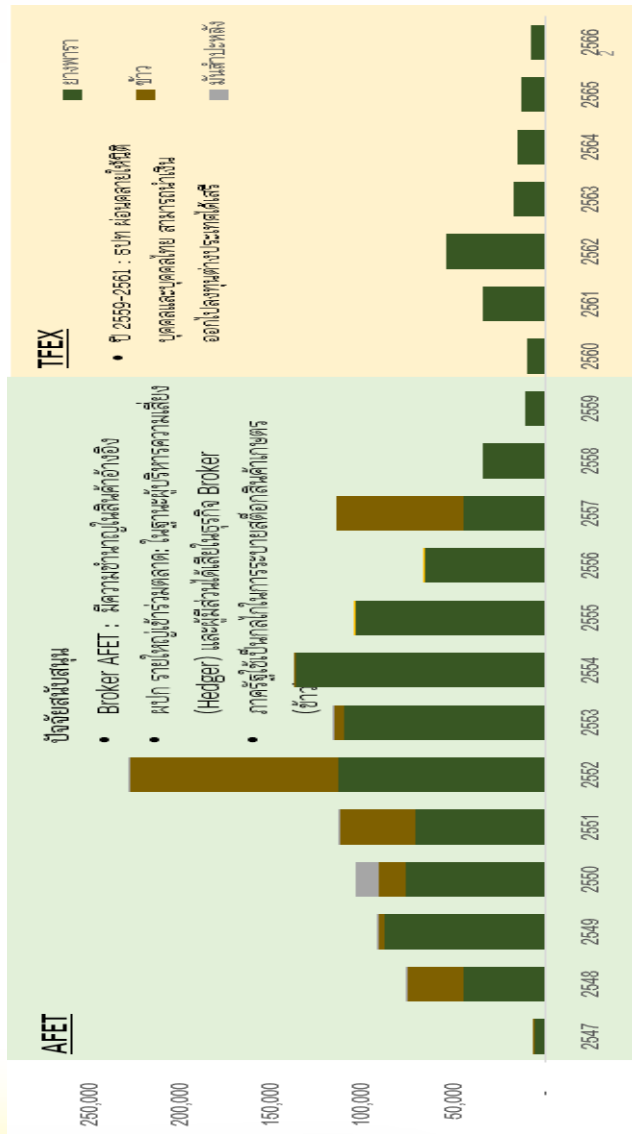
สืบเนื่องจาก ในระยะหลัง ๆ การซื้อขายสินค้าเกษตรในตลาด
สินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) มีเพียงบางแผ่นรรมควัน
ชั้น 3 ที่มีการซื้อขายต่อเนื่อง แต่ปริมาณการซื้อขายไม่มากนัก
เนื่อง จากตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าของไทยยังมีข้อจำกัด
และมีสภาพคล่องน้อยมาก มีผู้ซื้อขายสินค้าล่วงหน้าในตลาดไม่มากนัก
โดยเฉพาะเกษตรกรที่ยังขาดความเข้าใจทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูล
เกี่ยวกับราคาและการซื้อขายในตลาดล่วงหน้าเพื่อวางแผนการผลิต
 อีกทั้งยังเข้าร่วมซื้อขายในตลาดล่วงหน้า น้อยมาก ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผล
จากนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรของภาครัฐ ทั้งในด้านราคาและรายได้
 จึงทำให้ตลาดซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตรไม่สามารถสร้างราคาอ้างอิง
ของสินค้าเกษตรที่ไทยผลิตได้อย่างครอบคลุมและแม่นยำ ถึงแม้ว่า
ราคาอ้างอิงของสินค้าเกษตรบางอย่างที่มีอยู่ในตลาดซื้อขายสินค้า
เกษตรล่วงหน้าของไทยจะมีทิศทางที่สอดคล้องกันกับตลาดซื้อขาย

⁶ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน, ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ตลาดทุน: ตราสารที่มีความซับซ้อน
(สัญญาซื้อขายล่วงหน้า), พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: บุญศิริฯ, 2560), 38-39.

สินค้าเกษตรล่วงหน้าชั้นนำอื่น ๆ ของโลก และราคาในตลาดโลก ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญส่วนหนึ่งอยู่ที่การสร้างมาตรฐานสินค้าเกษตรก่อนที่จะนำมาซื้อขายในตลาดล่วงหน้า เนื่องจากสินค้าที่จะซื้อขายจะต้องสามารถจัดชั้นคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้สามารถระบุไว้ในสัญญาได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มสภาพคล่อง การควมรวมกิจการ AFET เข้ากับตลาดซื้อขายสินค้าล่วงหน้า (Thailand Futures Exchange : TFEX) ซึ่งเป็นบริษัทลูกของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จึงได้ถูกหยิบยกขึ้นพิจารณาเพื่อดำเนินการออกเป็นกฎหมาย โดยเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2557 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหลักการรวมตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) กับบริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (TFEX) ตามรายละเอียดและแผนการดำเนินการด้านธุรกิจและปฏิบัติการที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยให้กระทรวงพาณิชย์ดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัติเพื่อดำเนินการให้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 (ภาพที่ 8)

ภาพที่ 8 พัฒนาการของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทย

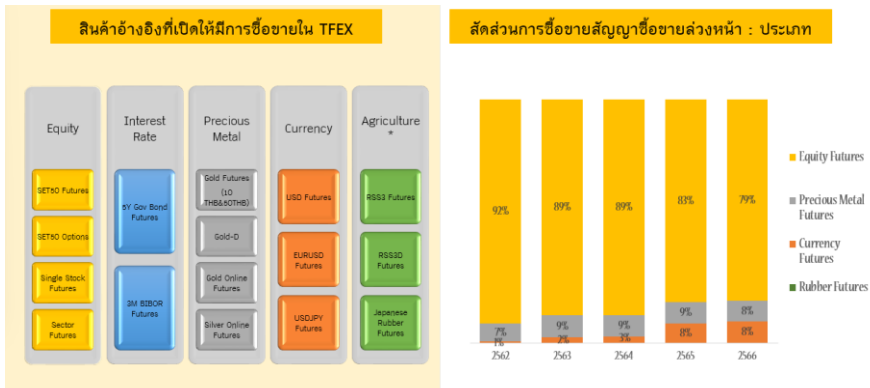

ที่มา: บริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

2.6 ปัญหาและอุปสรรคของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) (TFEX)

ภาพที่ 9 ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) (TFEX)

หมายเหตุ : TFEX จัดให้มีการซื้อขายสินค้ากลุ่ม Agriculture (Rubber Futures) หลังการยุบเลิก AFET แต่มีปริมาณการยังจำกัดเมื่อเทียบกับสินค้าอื่น

ที่มา: บริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

แม้ว่า ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) (TFEX) มีโบรกเกอร์กว่า 40 รายที่ให้บริการกับผู้ร่วมตลาดทั้งในและต่างประเทศ มีสภาพคล่องในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสูง ซึ่งสัดส่วนการซื้อขายของ TFEX มากกว่าร้อยละ 80 มาจากสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่อ้างอิงกับตราสารทุน (SET50 Index และ Single Stock) ลักษณะสัญญากำหนดชำระราคาเป็นเงินสดที่ผู้ลงทุนส่วนใหญ่คุ้นเคย อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของ TFEX ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคในเรื่อง

□ ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าประเทศไทย (TFEX) กับความมั่นคงภาคอุตสาหกรรมเกษตร

2.6.1 ความรู้ความเข้าใจของผู้ลงทุนทั่วไปเกี่ยวกับตลาดล่วงหน้าและวิธีการใช้ประโยชน์จากตลาดล่วงหน้า รวมถึงความคุ้นเคยในสินค้าอ้างอิง

2.6.2 ข้อจำกัดการใช้งานสัญญาซื้อขายล่วงหน้าใน TFEX ของผู้ลงทุนต่างประเทศในบางประเภทสินค้า เช่น การห้ามไม่ให้คนต่างชาติ (Non-Resident : NR) เข้าซื้อขายใน USD Futures

2.6.3 นโยบายของภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนสามารถไปซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในต่างประเทศได้อย่างเสรี ดังนั้นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่สามารถเข้าถึงตลาดต่างประเทศได้ง่าย จึงนิยมซื้อขายสัญญาล่วงหน้าในต่างประเทศ เนื่องจากมีความคุ้นเคยและผลิตภัณฑ์มีสภาพคล่องมากกว่า

2.6.4 โบรกเกอร์ของ TFEX ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านสินค้าเกษตร ทำให้การขยายฐานผู้ลงทุนทำได้ยาก

2.6.5 การสนับสนุนด้านสภาพคล่อง (Liquidity) ในการซื้อขาย ด้วยการจัดให้มีผู้ดูแลสภาพคล่อง (Market Maker) ทำได้ยาก เนื่องจากผู้ประกอบการไทยในสินค้ายาง ขาดความชำนาญในการทำ Market Maker นอกจากนี้ Commodity Trader ต่างชาติไม่สามารถเข้าทำ Market Maker ได้ด้วยข้อจำกัดด้านกฎหมาย

บทที่ 3

การวิเคราะห์ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า กับภาคการเกษตร : กรณีศึกษา

3.1 สัญญาซื้อขายยางพาราล่วงหน้าใน TFEX

ปัจจุบันตลาดซื้อขายล่วงหน้าที่จัดให้มีการซื้อขาย Rubber Futures มีจำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย Osaka Exchange (OSE) ในญี่ปุ่น The Singapore Exchange (SGX) ในสิงคโปร์ Shanghai Futures Exchange (SHFE) ในจีน The Multi Commodity Exchange of India Ltd (MCX) ในอินเดีย และ TFEX ของไทย ซึ่งจัดตั้งขึ้นหลังสุดในเอเชีย โดยผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยางพารามีความคุ้นเคย เพราะเป็นสินค้าเกษตรที่มีซื้อขายในตลาดล่วงหน้ายาวนานกว่า 70 ปี และนิยมใช้ Rubber Futures เป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงด้านราคา ทั้งนี้ ตลาดยางพาราล่วงหน้าแต่ละแห่งจะมีสินค้า Rubber Futures ที่ได้รับความนิยมและลักษณะของตลาด (Characteristics) ที่แตกต่างกัน ตามภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ลักษณะของตลาดยางพาราล่วงหน้า

	TFEX	OSE (TOCOM)	SGX	SHFE	MCX
Total Volume In 2023 (Contract)	7,762	649,953	7,599	98,839,954	NA
TRSR20	NA	91	2,581,424	19,456,285	NA
RSS4	NA	NA	NA	NA	NA

Trading Hour (BKK time)

	เปิดก่อน TFX	เปิดก่อน TIFEX	เปิดก่อน TIFEX	เปิดก่อน TIFEX	เปิดก่อน TIFEX
	10.00 – 16.55	07.00 – 13.15	07.00 – 17.00	08.00 – 10.30	08.30 – 17.30
		14.20 – 17.00		12.30 – 14.00	

Characteristics

<ul style="list-style-type: none"> ผู้เสนอขาย มีจำกัดอยู่ ลงทุนต่างชาติ ตน พบคนต่าง ค้า มีเฉพาะโบรกเกอร์ ที่ชำนาญไป Equity Product 	<ul style="list-style-type: none"> เป็นตลาดหลักในการ อ้างอิงราคา RSS3 Volume 65% มาจาก ต่างชาติ (ไปห. ไทย) มีโบรกเกอร์ชำนาญ ด้านยางพารา 	<ul style="list-style-type: none"> เป็นตลาดหลักที่ใช้อ้างอิง ราคา TSR20 Volume ส่วนใหญ่มาจาก Commodities Trading Firm และ Prop Firm รัฐบาลให้สิทธิพิเศษทาง ภาษีแก่ ฟนท. ที่ใช้ Rubber Futures มีโบรกเกอร์ที่ชำนาญด้าน ยางพารา 	<ul style="list-style-type: none"> ตลาดปิด ภายในประเทศ Local Investor นิยมซื้อขายทั้งทำ Is ได้รับความเสี่ยง อ้างอิงราคามาจาก จากในอดีต มีโบรกเกอร์ ชำนาญด้าน ยางพารา 	<ul style="list-style-type: none"> ส่วนมากเป็นผู้ลงทุนใน ประเทศ เพราะคุณภาพ สินค้าต่ำกว่ามาตรฐาน (RSS4) ทำให้ต่างชาติไม่ นิยมทำซื้อขาย ไม่มีผู้ใช้อ้างอิงใน ต่างประเทศ มีโบรกเกอร์ที่ชำนาญ ด้านยางพารา
--	---	---	--	---

ที่มา: บริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

จากการวิเคราะห์ลักษณะของตลาดแต่ละแห่ง พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตลาดสินค้ายางพาราล่วงหน้าประสบความสำเร็จหรือมีปริมาณการซื้อขายจำนวนมาก คือ

(1) ลักษณะของสินค้าอ้างอิง สามารถกำหนดคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งพบว่า ผลิตภัณฑ์ยางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3) และผลิตภัณฑ์ยางแท่ง (TSR20) เป็นผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ใช้อ้างอิงมากที่สุด

(2) ตัวกลางที่ให้บริการ มีโบรกเกอร์ให้บริการจำนวนมาก และมีความเกี่ยวข้องกับสินค้าอ้างอิง เช่น มีความชำนาญ (professional) ในการให้บริการเกี่ยวกับสินค้าโภคภัณฑ์โดยตรง หรือเป็นผู้ให้บริการทั้งในตลาด Spot และตลาด Futures

(3) ผู้ร่วมตลาด มีความหลากหลายและมีจำนวนมาก ทั้งผู้ลงทุนทั่วไป ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม (ผู้ประกอบการในฝั่งผู้ผลิตและผู้ใช้งาน) ผู้ค้าและผู้ลงทุนต่างประเทศ

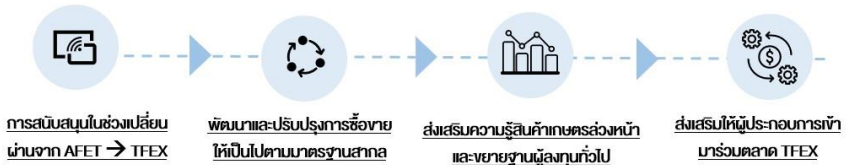
(4) กฎเกณฑ์และนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการซื้อขายในตลาดล่วงหน้า เช่น ประเทศสิงคโปร์ที่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี (Tax Incentive) แก่ผู้ประกอบการที่ทำธุรกรรมซื้อขาย Rubber Futures ในตลาด SGX เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง

การพัฒนาการซื้อขาย Rubber Futures ใน TFEX มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 การพัฒนา TFEX Rubber Futures ที่ผ่านมา

ที่มา: บริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

สำหรับการซื้อขาย Rubber Futures ใน TFEX เมื่อเปรียบเทียบกับตลาดต่างประเทศแล้วจะมีลักษณะผลิตภัณฑ์บางพาราที่นำมาอ้างอิงเป็น RSS3 ที่เป็นมาตรฐานสากลและผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยางพารานิยมเข้าซื้อขาย แต่ปริมาณการซื้อขายยังไม่มาก เนื่องจากมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน เช่น

(1) จำนวนผู้ร่วมตลาดที่เข้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจำกัด

(1.1) ขาดผู้ซื้อในประเทศ เนื่องด้วยโครงสร้างสินค้าเกษตรของไทย ส่วนใหญ่มีแต่ผู้ผลิตซึ่งเป็นผู้ขาย ในขณะที่ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อมีจำนวนจำกัด

(1.2) ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร เช่น โรงงานแปรรูป หรือผู้ส่งออกสินค้าเกษตร (กลุ่มผู้ลงทุนภายในประเทศ)

เป็นต้น ไม่เข้าร่วมตลาดเนื่องจากคุ้นชินกับการซื้อขายโดยตรงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรง (Over-The-Counter: OTC) บางรายมีการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในต่างประเทศซึ่งพัฒนามานานแล้ว

(1.3) ผู้ร่วมตลาดที่เป็นคนต่างชาติที่ เป็นผู้ซื้อที่สำคัญ มีข้อจำกัดในการซื้อขาย เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านนโยบายการซื้อขายสินค้าเกษตรของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

(2) ขาดการส่งเสริมหรือสนับสนุนด้านนโยบายการลงทุนในสินค้าเกษตรจากภาครัฐ เช่น ขาดการส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเข้าซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง ขาดการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในการเข้าซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า ขาดการส่งเสริมหรือสนับสนุนเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจกลไกการซื้อขายและการใช้ประโยชน์จากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าในการอ้างอิงราคาสำหรับการขายผลผลิต

(3) ตัวกลางผู้ให้บริการมีจำนวนจำกัด เนื่องจากโบรกเกอร์ในตลาด TFEX ส่วนใหญ่ขาดความชำนาญในสินค้าเกษตร ส่งผลให้ไม่มีการทำตลาดในสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่อ้างอิงกับสินค้าเกษตร โดยจะเน้นทำตลาดในกลุ่ม Equity Product มากกว่า

ซึ่งที่ผ่านมา TFEX มีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่อง เช่น ด้านโบรกเกอร์ที่ไม่มีความรู้ในสินค้าเกษตร TFEX ได้ทำการจัดอบรมแก่โบรกเกอร์และเจ้าหน้าที่การตลาด ให้ความรู้ในสินค้าเกษตร ฤดูกาลผลิต รูปแบบซื้อขาย การส่งมอบรับมอบในตลาด Spot เพื่อเพิ่มจำนวนโบรกเกอร์ที่ให้บริการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้ามากขึ้น และร่วมมือกับโบรกเกอร์ที่มีความสนใจร่วมพัฒนาตลาดยางเฉพาะเจาะจง และขยายผลเมื่อกลยุทธ์สำเร็จ แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคในเชิงนโยบาย ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างครบถ้วน เนื่องจากจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นทางการ

3.2 สินค้าเกษตรอื่น ๆ

3.2.1 น้ำตาล

สินค้าเกษตรหลักที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของโลกที่ซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าของโลกจำนวนมาก ซึ่งหนึ่งในสินค้าเกษตรล่วงหน้าหลักที่ได้รับความนิยม ได้แก่ **น้ำตาล** ด้วยเป็นสินค้าโภคภัณฑ์เกษตรที่มีการซื้อขายในตลาดล่วงหน้าอย่างแพร่หลายอยู่ใน 3 ลำดับแรก โดยการเคลื่อนไหวของราคาน้ำตาลจะขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานที่แท้จริงและการเคลื่อนไหวด้านราคา

ในตลาดล่วงหน้า จากการเป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงด้านราคา และการเก็งกำไรในตลาดสินค้าล่วงหน้า รวมถึงความต้องการอ้อย ในอุตสาหกรรมเอทานอลทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นหลังราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น และการขยายพื้นที่เพาะปลูกอ้อย การขยายโรงงาน การเพิ่มกำลังการผลิตน้ำตาลในหลายประเทศโดยเฉพาะในประเทศผู้ผลิตสำคัญ เช่น บราซิล อินเดีย และไทยส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมน้ำตาล นิยมอ้างอิงราคาซื้อขายในตลาดล่วงหน้าสำหรับการกำหนดราคาซื้อขายในตลาดส่งมอบจริงซึ่งตลาดล่วงหน้าหลักที่ได้รับความนิยมอ้างอิง ได้แก่ Intercontinental Exchange Futures และ Zhengzhou Commodity Exchange ด้วยเป็นตลาดมีปริมาณการซื้อขายจำนวนมาก

สำหรับไทย โครงสร้างอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลนับว่า มีความแข็งแกร่งและมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก เนื่องจาก (1) ต้นทุนการเพาะปลูกอ้อยของไทยค่อนข้างต่ำ (2) ไทยได้เปรียบ คู่แข่งด้านทำเลที่ตั้งในทวีปเอเชียซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความต้องการบริโภคน้ำตาลสูง (ผู้นำเข้าน้ำตาลรายใหญ่ของโลกอยู่ในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะจีนและอินโดนีเซีย) นอกจากนี้ ราคาอ้อยที่สูง ใจให้ เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกอ้อยเพิ่มขึ้น และความต้องการบริโภคน้ำตาล จากทั้งในและต่างประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีทั้งผู้บริโภคโดยตรง

(End-consumer) และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง (End-user industries) เช่น อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มและผลิตภัณฑ์นม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม คงมีปัจจัยที่ทำให้ราคาน้ำตาลไทยมีความผันผวน อาทิ สัตว์อ้วนน้ำตาลในตลาดโลกที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กดดันราคาน้ำตาลให้ลดต่ำลง ความต้องการบริโภคน้ำตาลมีแนวโน้มเติบโตอย่างจำกัด จากกระแสรักสุขภาพ การปรับขึ้นภาษีความหวานในเครื่องดื่มที่ทำให้ความต้องการใช้น้ำตาลในอุตสาหกรรมเครื่องดื่มลดลง ความไม่แน่นอนของภาวะเปียบภาครัฐ เป็นต้น ดังนั้น การจัดให้มีการซื้อขายน้ำตาลล่วงหน้าขึ้นในประเทศไทย จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมน้ำตาลของไทย มีเครื่องมือสำหรับการบริหารความเสี่ยงด้านราคา และช่วยยกระดับพัฒนาสินค้าเกษตรของไทยให้มีความยั่งยืนต่อไปด้วย

แม้ว่า ผลิตภัณฑ์น้ำตาลของไทย เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสินค้าเกษตรล่วงหน้า แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้น้ำตาลล่วงหน้าประสบความสำเร็จ คือ การได้รับการสนับสนุนด้านนโยบายจากหน่วยงานของรัฐ เช่น การใช้กลไกในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อบริหารความเสี่ยงด้านราคาอ้อย แทนการแทรกแซงราคาโดยตรง รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการซื้อขาย การส่งออก การนำเข้าน้ำตาลสามารถดำเนินการโดยเสรี

3.2.2 ข้าว

ข้าวเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญด้านความมั่นคงทางอาหาร จึงทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการค้าข้าวโลก มักเผชิญกับความผันผวนของการผลิต ทิศทางราคาข้าว และภาวะการแข่งขัน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการซื้อขายข้าวระหว่างประเทศ เช่น ปริมาณสต็อกข้าวโลก ความต้องการบริโภคของประเทศผู้นำเข้า ปริมาณการส่งออกของประเทศผู้ผลิต นโยบายการค้าข้าว มาตรการห้ามการส่งออก การระบายสต็อกข้าวเก่า การขยายพื้นที่เพาะปลูก นโยบายเกี่ยวกับการแทรกแซงด้านราคาเพื่อป้องกันเกษตรกร เป็นต้น ล้วนกระทบต่อราคาซื้อขายข้าวในตลาดโลก

ตลาดข้าวล่วงหน้าแห่งแรกของโลก “Dojima Exchange” จึงจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1730 ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาราคาข้าวตกต่ำ และปัจจุบันได้ยกเลิกแล้ว และปัจจุบันมีเพียงตลาด CBOT ที่มีการซื้อขายข้าวล่วงหน้า มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1986 อย่างไรก็ตาม ยังมีปริมาณการซื้อขายไม่มากนัก โดยผู้ใช้ประโยชน์ในตลาดล่วงหน้า CBOT ได้แก่ ธุรกิจการเกษตร หรือ เกษตรกรที่ทำเกษตรแปลงใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้และลงทุนสร้างคลังเก็บผลผลิตเพื่อวางแผนการขายตลอดทั้งปี และยังมีผู้ใช้เครื่องมือหลากหลายในการบริหารความเสี่ยง เช่น ใช้ข้อตกลงล่วงหน้า และ Options เป็นต้น

ภาพที่ 12 ลักษณะสัญญา Rice Futures

Exchange	CBOT		DEC
สินค้าอ้างอิง	Long Grain Rough Rice (ข้าวหยาบเมล็ดยาวของสหรัฐ)	Thailand Long Grain White Rice (ข้าวขาว 5% ของประเทศไทย)	Polished Round-grained Rice (ข้าวขัดมางจิง)
ปริมาณการซื้อขายในปี 2022 (สัญญา)	245,747	N/A	2,442,769
ขนาดสัญญา	2,000 hundredweights (cwt) หรือ ประมาณ 91 ตัน/สัญญา	25 ตัน/สัญญา	10 ตัน/สัญญา
การเสนอราคาซื้อขาย	U.S. dollars and cents per cwt.	U.S. dollars and cents per metric ton	CNY per metric ton
ลักษณะของสัญญา (Settlement Method)	ชำระราคาด้วยการส่งมอบ	ชำระราคาเป็นเงิน	ชำระราคาด้วยการส่งมอบ
			

ที่มา : CBOT, DEC

ที่มา: บริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)

สำหรับประเทศไทย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) มีข้อเสนอว่า “การมีตลาดข้าวล่วงหน้า จะส่งเสริมให้กระบวนการกำหนดหรือค้นหาราคา (price discovery) มีความโปร่งใสมากขึ้น และส่งผลให้ชาวนาได้ประโยชน์ทางอ้อม” อย่างไรก็ตามการจัดตั้งตลาดข้าวล่วงหน้าของไทย ยังคงมีข้อจำกัดและอุปสรรค เช่น

(1) นโยบายรัฐ ในการแทรกแซงด้านราคาเพื่อปกป้องเกษตรกร นอกจากนี้การค้ำข้าวส่วนใหญ่เป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ และบริษัทค้ำข้าวระหว่างประเทศไม่กี่ราย ทำให้เกิดความไม่สมมาตรในตลาดข้าว

(2) คุณภาพและมาตรฐาน การมีข้าวที่หลากหลายประเภท และสายพันธุ์ ยากต่อการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานให้สอดคล้องกับลักษณะการค้าใน Spot Market

(3) ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ขาดการพัฒนาด้านการจัดการ การเชื่อมโยงข้อมูลหรือการรักษาความลับ ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ก่อนเผยแพร่ต่อสาธารณะ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสินค้า มีจำนวนมากและมีประสิทธิภาพ

(4) กฎระเบียบการซื้อขายในตลาดล่วงหน้า ต้นทุนการซื้อขาย การกำกับดูแล รวมถึงการไม่มีสภาพคล่องในการซื้อขาย ส่งผลให้กำไร/ขาดทุนในตลาดล่วงหน้าไม่อาจชดเชยความเสียหายใน Spot Market ได้

ดังนั้น การจะพัฒนาตลาดข้าวล่วงหน้าในไทย จึงควรต้องมีการปฏิรูปและพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การปฏิรูปนโยบายการค้า (trade policy) สร้างความร่วมมือของสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะนโยบายจัดซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมการซื้อขายมากขึ้น มีกลไกตลาดที่โปร่งใสในการดำเนินนโยบาย rice self-sufficient policy การกำหนดคุณภาพและมาตรฐานข้าว ภายในอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการค้าระหว่างกัน การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ให้มีธรรมาภิบาลและน่าเชื่อถือ รวมถึงสนับสนุน

การให้ความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร สร้างระบบการกำกับดูแล ตลาดล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดต้นทุนธุรกรรมที่ไม่จำเป็น

3.2.3 คาร์บอนเครดิต

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เป็นปัญหาที่ทั่วโลกตระหนักมากขึ้น ที่ผ่านมาจะพบว่า นานาประเทศทั่วโลกมีการตั้งเป้าหมายจะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Green House Gas : GHS) แต่บางองค์กรหรือหน่วยงานอาจยังไม่สามารถดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจกด้วยตนเองได้ จึงต้องอาศัยการชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงด้วยการซื้อคาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) ซึ่งเป็นการซื้อขายปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้จากโครงการลดก๊าซเรือนกระจกที่รับการรับรองตามมาตรฐานต่างๆ และสามารถนำไปชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขององค์กรได้ ลักษณะของตลาด Carbon Credit ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) Regulatory Compliance Market : เป็นการซื้อขาย Carbon Credit ที่ผู้ซื้อสามารถนำ Carbon Credit ที่ซื้อมาหักล้างกับปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ตนปล่อยออกไป เพื่อให้ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมไม่เกินระดับที่กฎหมายกำหนดได้ และ 2) Voluntary emissions reduction (VER) : เป็นการซื้อขาย Carbon Credit โดยความสมัครใจของผู้ซื้อและผู้ขายยิ่งไปกว่านั้น

ผู้ซื้อสามารถนำปริมาณ Carbon Credit ไปรายงานผลการดำเนินงานด้านความยั่งยืนซึ่งจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรได้ ในขณะที่ผู้ขายหรือผู้พัฒนาโครงการเองสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขาย Carbon Credit อีกด้วย นอกจากนี้ Carbon Credit ที่ได้รับจากการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสามารถถ่ายโอนระหว่างประเทศได้ตามข้อตกลงปารีส¹² (Paris Agreement) ที่อนุญาตให้ผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ สามารถขายส่วนเกินให้กับผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงได้ภายใต้ระดับและเงื่อนไขที่กำหนด ส่งผลให้ผู้พัฒนาโครงการมีโอกาสจากทั้งตลาดในประเทศและตลาดระหว่างประเทศด้วย ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่ากลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาในด้าน Carbon Credit ไปอย่างรวดเร็วในส่วนใหญ่เกิดจากนโยบายภาครัฐแบบ mandatory ที่ทำให้ภาคเอกชนต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว

สำหรับประเทศไทย มีการซื้อขาย Carbon Credit เป็นการซื้อขายในตลาด Spot ใน 2 รูปแบบได้แก่ 1) การตกลงกันเองระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย (Over the counter : OTC) การตกลงซื้อขายมักอยู่ในรูปแบบการตกลงซื้อขายทันที โดยผู้ขายมักจะเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในการผลิตพลังงานทดแทน เช่น ปตท. บางจาก และการไฟฟ้า

¹² พันธสัญญา Paris Agreement : พันธสัญญาที่ตั้งเป้าหมายให้นานาชาติร่วมกันลดอุณหภูมิของโลกลง 1.5 – 2 องศาเซลเซียส โดย Paris Agreement มีประเทศร่วมลงนามทั้งสิ้น 196 ประเทศ

ฝ่ายผลิต เป็นต้น ขณะที่ผู้ซื้อมักจะเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีนโยบายส่งเสริมการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน 2) การซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มหรือศูนย์ซื้อขายคาร์บอนเครดิต (FTIX)¹³ ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์ซื้อขายที่จับคู่คำสั่งซื้อขายให้ โดยที่ผู้ซื้อและผู้ขายต้องไปชำระราคาและส่งมอบกันเอง

แม้ว่า ตลาด Carbon Credit ในประเทศไทยจะยังมีขนาดเล็ก แต่ก็มีทิศทางเติบโตทั้งด้านปริมาณและราคา จากความต้องการในภาคส่วนที่มีศักยภาพในการสร้างคาร์บอนเครดิตสูง เช่น ภาคเกษตรกรรมที่ปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรสามารถนำไปสู่การลดก๊าซเรือนกระจกและสร้างคาร์บอนเครดิตได้ หรือความต้องการในภาคส่วนที่มีแนวโน้มต้องการคาร์บอนเครดิตสูง เช่น ภาคการขนส่งที่ต้องการซื้อคาร์บอนเครดิตเพื่อการชดเชยการปล่อยคาร์บอน อุตสาหกรรม MICE ซึ่งประกอบด้วยการจัดประชุม การท่องเที่ยว การจัดงานแสดงสินค้าหรือบริการ รวมถึงงานเทศกาล คอนเสิร์ต จะเป็นภาคส่วนที่ต้องการคาร์บอนเครดิตมากขึ้นตามกระแสการจัดอีเว้นท์ลดโลกร้อน เป็นต้น สำหรับการพัฒนาสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์จากทั้ง Compliance และ Voluntary Market ที่กล่าวไว้

¹³ แพลตฟอร์ม FTIX ถูกพัฒนาร่วมกันโดยสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (สอท.) องค์กรเอกชนและองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) อบก. ซึ่งเริ่มดำเนินการซื้อขายเมื่อ 21 กันยายน 2566

ข้างต้น จำเป็นจะต้องมีการพัฒนา Infrastructure ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเรื่องกฎหมาย การกำกับดูแล การจัดทำข้อมูลและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการซื้อขายทั้งในตลาด Spot และนำไปสู่ กระบวนการ Price Discovery ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างราคาอ้างอิง หรือ Reference Price สำหรับการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพสามารถเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงด้านการเกษตรของประเทศไทยได้ ด้วยกลไกการทำงานของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสามารถนำไปสู่ข้อมูลราคาที่จะมีการซื้อขายในอนาคต เพื่อเป็นราคาอ้างอิงที่เกษตรกร ผู้ประกอบการหรืออุตสาหกรรมต่อเนื่องจะนำไปประกอบการวางแผนธุรกิจ โดยเกษตรกรสามารถวางแผน ประมาณการ ต้นทุนการผลิตและปริมาณการผลิตที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางรายได้ (Smart Farmer) ลดภาระหนี้สินของเกษตรกรตามเป้าหมายของภาครัฐที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้เกษตรกรและลดการแทรกแซงของภาครัฐลง เพื่อเพิ่มศักยภาพของบริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) หรือ TFEX ให้เข้ามามีบทบาทในการสร้างความมั่นคงด้านการเกษตรให้แก่ประเทศไทย โดยการเพิ่มทางเลือกให้เกษตรกรในการใช้กลไกตลาด โดยใช้อ้างอิงราคาจาก TFEX มาเป็นเครื่องมือในการวางแผนการผลิต ลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาของตลาดในประเทศและตลาดโลก โดยที่ประเทศไทยเป็นผู้ที่ผลิตและใช้อย่างพาราที่สำคัญลำดับต้นของโลก คณะกรรมาธิการ

การเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา โดยคณะอนุกรรมการ ด้านตลาดทุนและธุรกิจประกันภัย จึงเห็นควรพิจารณาสนับสนุน ผลักดันให้ TFEX เป็นศูนย์กลางของตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ผลิตภัณฑ์ยางของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพที่จะ เติบโตสามารถแข่งขันได้กับตลาดในเอเชีย เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อเป็นโครงการนำร่องและเป็นตลาดต้นแบบในการพัฒนาไปถึงสินค้า เกษตรอื่น ๆ ต่อไปดังนี้

4.1 สินค้ายางพารา

4.1.1 การเพิ่มจำนวนผู้ร่วมตลาดผลิตภัณฑ์ยางพารา

1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตร เข้าซื้อขายในตลาดสินค้า เกษตรล่วงหน้า เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงด้านราคา ทดแทนนโยบายการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรโดยตรง

2) การสนับสนุนด้านสิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ ภายในประเทศ

ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจเพื่อเข้าร่วมตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เช่น การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีแก่ผู้ลงทุนที่เข้าซื้อขายในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า เช่น สินค้าเกษตรล่วงหน้าทั่วไป ผู้ซื้อที่รับมอบสินค้าเกษตรผ่านตลาดล่วงหน้าสามารถนำมาลดหย่อนหรือคิดเป็นต้นทุนได้ 2 เท่า (โดยกำหนดเพดานว่าไม่เกิน X% ของยอดรายได้) สินค้าอย่างพาราล่วงหน้า ลดภาษีส่งออกยาง (CESS) กรณีส่งมอบผ่านตลาดล่วงหน้า เป็นต้น

3) การลดอุปสรรคการเข้าซื้อขายสินค้าเกษตรของผู้ลงทุนต่างประเทศ

โดยการแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 แต่ยังคงเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. ซึ่ง TFEX จะมีแนวทางการกำกับดูแลสินค้าเกษตร เช่น กำหนดผู้ลงทุนต่างชาติที่เข้าซื้อสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้าในสถานะผู้ซื้อสามารถเลือกรับสินค้าเกษตรได้ 2 รูปแบบ คือ รับสินค้าแบบ F.O.B เพื่อการส่งออก หรือรับสินค้าและเก็บไว้ในประเทศ แต่จำกัดให้เก็บไว้เฉพาะในคลังสินค้าที่ TFEX กำหนด และจะสามารถส่งมอบสินค้าตามภาระผูกพันที่เกิดจากการขายสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้าใน TFEX ของตนเองในจำนวนไม่เกินที่เคยได้รับมอบใน TFEX เท่านั้น นอกจากนี้ควรอนุญาตให้ผู้ลงทุนต่างชาติที่เข้ามาซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ใน TFEX สามารถบริหารความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนโดยการใช้อสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่อ้างอิงกับอัตราแลกเปลี่ยน (Currency Futures) ใน TFEX ได้ด้วย

4) การพัฒนาราคาอ้างอิงของสินค้าเกษตร

การพัฒนาราคา benchmark ให้เป็นที่ยอมรับและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจจริง การซื้อขายสินค้าเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในภาพแบบ OTC ทำให้ไม่มีการเผยแพร่ราคาซื้อขาย การพัฒนาราคาอ้างอิงให้มีความโปร่งใสและเป็นที่ยอมรับ จะเกิดประโยชน์กับเกษตรกรและผู้ประกอบการที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงในการซื้อขายจริง และสามารถนำราคาดังกล่าวมาพัฒนาเป็นสัญญาซื้อขายล่วงหน้าได้ในอนาคต

5) การพัฒนาคคลังสินค้าสาธารณะ

ส่งเสริมให้มี Facility ที่สามารถให้บริการด้านคลังสินค้าที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การให้บริการคลังสินค้ากลางให้แก่ผู้ประกอบการเป็นการทั่วไป การออกใบประทวน (Warehouse Receipt) ที่ใช้แทนการรับมอบส่งมอบสินค้าจริง ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพคลังสินค้าของหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การคลังสินค้า (อคส.) กยท. ให้สามารถจัดเก็บและคงสภาพสินค้าให้ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดได้ มีระบบการกำกับดูแลการเคลื่อนย้ายสินค้าที่ตรวจสอบได้

การส่งเสริมให้มี Facility ดังกล่าวเป็นกลไกสนับสนุน ทำให้ราคาสินค้าเกษตรเป็นที่ยอมรับในระดับสากล สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ร่วมตลาดในการซื้อขายและรับมอบส่งมอบสินค้าผ่านคลังสินค้าสาธารณะ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนด้านการจัดเก็บ การขนส่งและการบริหารจัดการสินค้า

4.1.2 การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการใช้ประโยชน์จากสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้าใน TFEX

สนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจการใช้ประโยชน์จากสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้า

ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐที่ใกล้ชิดเกษตรกร เช่น ธ.ก.ส. และเกษตรจังหวัด เข้าอบรมพัฒนาความรู้ในกลไกการซื้อขายและประโยชน์ของสัญญาสินค้าเกษตรล่วงหน้าแก่เกษตรกร สหกรณ์เกษตรกร และส่งต่อความเข้าใจดังกล่าวแก่เกษตรกร ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนการขายสินค้าเกษตรหรือต่อรองราคาขายที่เป็นธรรม โดยไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางหรือโรงงานแปรรูป

4.1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าใน TFEX

การพัฒนาสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้ประสบความสำเร็จจะช่วยดึงดูดให้มีผู้เล่นอื่นๆ เข้าร่วมซื้อขายในตลาด TFEX เพิ่มมากขึ้น เป็นการเพิ่มความหลากหลายของผู้ร่วมตลาดทั้งผู้ผลิตเพื่อการส่งออกสินค้า ผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ และผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ลงทุนต่างชาติ จะส่งผลให้ตลาดสินค้าเกษตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สามารถสะท้อนอุปสงค์และอุปทานที่แท้จริง และสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นแหล่งซื้อขายสินค้าเกษตรที่ทั่วโลกใช้ในการอ้างอิง (Reference Price) ซึ่งจะช่วยในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรของภาครัฐ และสามารถสร้างประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องในสินค้าเกษตรดังนี้

1) ภาคเกษตร

เกษตรกรไทยมีความรู้ความเข้าใจในกลไกและประโยชน์จากการซื้อขายสินค้าเกษตรในตลาดล่วงหน้า เห็นถึงราคาซื้อขายสินค้าเกษตรในอนาคต สามารถนำราคาดังกล่าวจัดการบริหารความเสี่ยงด้านราคา สามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม สามารถวางแผนการผลิต ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรโดยรวมดีขึ้น

2) ภาคอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมกลางน้ำและอุตสาหกรรมปลายน้ำในสินค้าเกษตร สามารถใช้เป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงด้านต้นทุนวัตถุดิบ ช่วยให้อุตสาหกรรมผลิตและการตลาดได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงช่วยให้อุตสาหกรรมเกษตรเติบโตอย่างยั่งยืนได้

3) ภาครัฐ

สามารถช่วยให้กำหนดนโยบาย (policy consideration) เกี่ยวกับสินค้าเกษตรในประเทศไทยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่เกษตรกร ทำให้ลดภาระด้านงบประมาณที่รัฐบาลใช้เยียวยาปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำได้ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้ประเทศไทย เป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรของโลก ตามหมุดหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ด้วย

4.2 สินค้าอื่น ๆ

นอกจากเพิ่มประสิทธิภาพและบทบาทในการยกระดับตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสินค้าเกษตร โดยเริ่มต้นจากสร้างความเข้มแข็งให้ตลาดผลิตภัณฑ์ยาง เมื่อมีความเข้มแข็งจึงอาจสามารถขยายไปยังสินค้าเกษตรอื่น ๆ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง รวมถึงศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้ามามีบทบาทเป็นตลาดซื้อขายล่วงหน้าที่เกี่ยวข้องกับ

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ทั้ง Compliance และ Voluntary Market เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สามารถนำไปชดเชยปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างความยั่งยืนในการดำเนินงานต่อไป

บรรณานุกรม

บริษัทตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน).
“สินค้าเกษตรไทยก้าวไปสินค้าเกษตรล่วงหน้า”. การประชุมวิชาการ
คณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา, ณ อาคาร
รัฐสภา, 7 สิงหาคม 2566.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. “เอกสารข่าว ข่าวที่ 130/2565
วันที่ 15 ธันวาคม 2565 เรื่อง รัฐมนตรีเกษตรฯ เปิดงาน Year End
สศก”. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2567. [https://www.oae.go.th/
view/1/รายละเอียดภาวะเศรษฐกิจการเกษตร/40426/TH-TH](https://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดภาวะเศรษฐกิจการเกษตร/40426/TH-TH).

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.
“ตลาดรอง/นายทะเบียนหลักทรัพย์”. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2567.
<https://bit.ly/2Y0Y9j2>.

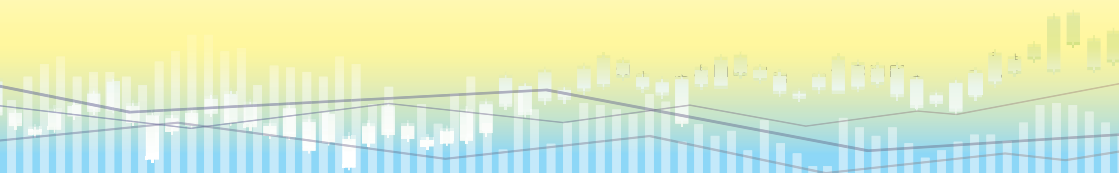
สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.
“สาระสำคัญพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546”.
สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2567. <https://bit.ly/39UPcgu>.

สำนักงานนโยบายยุทธศาสตร์การค้า. “สถิติการส่งออกสินค้า
เกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรไทย ปี 2566”. สืบค้นเมื่อวันที่ 5
มีนาคม 2567. [https://tpso.go.th/infographic/detail/2402-
0000000004](https://tpso.go.th/infographic/detail/2402-0000000004).

ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน. “ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ตลาดทุน: ตราสารที่มีความซับซ้อน (สัญญาซื้อขายล่วงหน้า)”. พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ: บุญศิริฯ, 2560), 38-39.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามกรรมการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง วุฒิสภา

1. นายสมชาย หาญหิรัญ ประธานคณะกรรมการ
2. นายลักษณ์ วจนานวัช รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
3. นายสมบูรณ์ งามลักษณ์ รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
4. นายปิยพันธุ์ นิมมานเหมินท์ รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
5. นายสมศักดิ์ โชติรัตน์ศิริ รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
6. นายกูรติสภ์ จันทร์ศรีขวลา รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
7. นายดุสิต เขมะศักดิ์ชัย เลขานุการคณะกรรมการ
8. นายจิรัชย์ มูลทองโร่ย โฆษกคณะกรรมการ
9. ศ. (พิเศษ) สม จาตุศรีพิทักษ์ ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
10. นายสมพล เกียรติไพบูลย์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
11. นางประภาศรี สุฉันทบุตร ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
12. นางสาววิบูลย์ลักษณ์ ร่วมรักษ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
13. นางจิริดา สงฆ์ประชา กรรมการ
14. นายวิรัตน์ เกษสมบูรณ์ กรรมการ
15. พลเอก สนธยา ศรีเจริญ กรรมการ
16. นายสุวรรณ เลิศปัญญาโรจน์ กรรมการ
17. นายอนุพร อรุณรัตน์ กรรมการ

ภาคผนวก ข

รายนามอนุกรรมการด้านตลาดทุนและธุรกิจประกันภัย

๑. นางสาววิบูลย์ลักษณ์ ร่วมรักษ์ ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายgurติสส์ จันทร์ศรีชวาลา รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก สนธยา ศรีเจริญ รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสมพล เกียรติไพบูลย์ อนุกรรมการและประธานที่ปรึกษา
๕. นางจิรดา สงฆ์ประชา อนุกรรมการและที่ปรึกษา
๖. นางประภาศรี สุฉันทบุตร อนุกรรมการและที่ปรึกษา
๗. นางนภาพร วิริยานุพงศ์ อนุกรรมการและเลขาธิการ
๘. นางสาวชญานิน เกิดผลงาม อนุกรรมการ
๙. นายธวัชชัย พิทยโสภณ อนุกรรมการ
๑๐. นางพรภินันท์ อัครวัฒน์นภาพร อนุกรรมการ
๑๑. นายศรพล ตุลยะเสถียร อนุกรรมการ
๑๒. นางสาวอริยา ทิระณะประกิจ อนุกรรมการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๑. นางปราณี สุทธศรี
๒. นางนันท์นัดดา ภัททิยกุล
๓. ผศ.ดร.รุ่งเกียรติ รัตนบานชื่น

ออกแบบและพิมพ์ที่
สำนักงานพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร. 0 2831 9415, 0 2831 9466,
0 2831 9472, 0 2831 9476

